

SPRAWOZDANIE
Z OBRAD OGÓLNOPOLSKIEJ SEKCJI TEOLOGII FUNDAMENTALNEJ
W CZASIE VII KONGRESU TEOLOGÓW POLSKICH
(13 września 2004 r.)

1. Obrady, które zaszczylicili swoją obecnością Kardynał Prof. dr hab. Stanisław Nagy SCJ oraz Bp Prof. dr hab. Tadeusz Pikus, rozpoczął Ks. Prof. dr hab. Marian Rusecki – przewodniczący Ogólnopolskiej Sekcji Teologii Fundamentalnej i dyrektor Instytutu Teologii Fundamentalnej KUL.

Ks. Prof. Rusecki, po przywitaniu obecnych, przekazał przewodniczenie Kardynałowi Prof. Stanisławowi Nagy'emu, który poprowadził modlitwę za zmarłych profesorów i wykładowców teologii fundamentalnej. Po niej Ks. Kardynał – nawiązując do tematu kongresu i wygłoszonych referatów – mówił, że przed Kościołem i teologami w Europie stoją wyzwania na miarę tysiąclecia. Są one związane ze słabnącą, zwłaszcza na zachodzie Europy, kondycją chrześcijaństwa i Kościoła. Zadaniem głównie teologii fundamentalnej jest i będzie obrona filarów chrześcijaństwa – podstawowych dogmatów wiary i wiarygodności Kościoła. Ks. Kardynał życzył zebranym, by spośród młodego pokolenia polskich teologów fundamentalnych wyłonili się apologety chrześcijaństwa na miarę tych z okresu starożytności oraz XVI, XVIII i XIX wieku.

2. Następnie Ks. Prof. dr hab. Henryk Seweryniak wygłosił referat pod tytułem: *Współczesna teologia fundamentalna. Stan aktualny, wyzwania, perspektywy rozwoju*¹ Ukazał w nim oznaki renesansu i dynamicznego rozwoju teologii fundamentalnej, jej aktualne zadania (głównie: wspieranie poszukiwań prawdy i sensu, ukazywanie głębi poznania płynącego z Objawienia oraz pełnienie funkcji apologetycznej) oraz podstawowe treści – zagadnienia, których podjęcie jest współczesnym wyzwaniem dla teologii fundamentalnej i wyznacza perspektywy jej rozwoju. Najważniejsze z nich to: wiara we współczesnym kontekście kulturowym, człowiek jako *capax Dei*, Objawienie, wizerunki Jezusa Chrystusa w kulturze, historyzujące redukcje Jezusa i Nowego Testamentu, ziemskie misteria życia Jezusa a Boska tożsamość Jego Osoby, znaczenie cudów, krzyż i zmartwychwstanie w argumentacji teologicznofundamentalnej, Kościół jako *memoria* Paschy, doświadczenie religijne i dialog z religiami, kształtowanie chrześcijańskiego obrazu świata w dialogu z naukami szczegółowymi.

¹ Referat ten zostanie zamieszczony w trzecim tomie materiałów z VII Kongresu Teologów Polskich.

3. Słowa podziękowania pod adresem mówcy wygłosili Ks. Kardynał Prof. Stanisław Nagy i Ks. Prof. Marian Rusecki, otwierając dyskusję na tematy poruszone przez Ks. Prof. Seweryniaka.

W dyskusji jako pierwszy głos zabrał Ks. Prof. dr hab. Łukasz Kamykowski, który skierował pod adresem Ks. Prof. Seweryniaka dwa pytania: o racje proponowanej przez niego przebudowy traktatu teologicznofundamentalnego, według której problematyka teologii religii i dialogu międzyreligijnego powinna być omawiana jako ostatni element tego traktatu, oraz o wyraźne różnice między wymiarem apologijnym a apologetycznym w teologii fundamentalnej. Dr Ireneusz S. Ledwoń OFM, nawiązując do poprzedniej wypowiedzi, podniósł problem czym ma być teologia religii jako dyscyplina naukowa.

Ks. Prof. dr hab. Wojciech Tabaczyński przypomniał o różnicach metodologicznych między apologią, apologetyką i teologią fundamentalną. Powiedział, że po Soborze Watykańskim II w niektórych zachodnioeuropejskich uniwersytetach pojawił się pogląd, że apologetyka, wykładana na wydziałach teologicznych, nie może być uznawana za przedmiot naukowy, ponieważ ma charakter apologii, a więc obrony określonych tez. Zasadniczym zaś celem nauki jest odkrywanie prawdy obiektywnej, a nie obrona tez. Jednakże ten punkt widzenia na apologetykę – mówił Ks. Prof. Tabaczyński – jaki zaznaczył się na Zachodzie, nie był słuszny, ponieważ nie widziano w sposób właściwy różnicy pomiędzy apologią a apologetyką. Apologia rzeczywiście ma na celu obronę i umotywowanie zasadniczych tez teologii, gdy tymczasem apologetyka dąży nie do obrony, lecz do poznania wartości logicznej (krytycznej) określonych twierdzeń apologii religii. Wynik krytycznej oceny konkretnej apologii religii (chrystianizmu) może być negatywny, co jeszcze nie podważa obiektywnej wartości zasadniczych tez samej religii, lecz tylko podważa wartość logiczną konkretnej apologii religii. Ks. Prof. Wincenty Kwiatkowski był zaniepokojony zamieszczeniem pojęciowym dotyczącym apologetyki, jakie pojawiło się w niektórych zachodnioeuropejskich uniwersytetach. Ażeby, w jakiejś mierze, przeciwdziałać temu zamieszczeniu, opublikował on, na krótko przed śmiercią († 1972), stosowny artykuł, który ukazał się w języku polskim i niemieckim (*Stosunek apologii do apologetyki we współczesnym religioznawstwie*. STW 9:1971 z. 2 s. 57-68; *Das Verhältnis der Apologie zur Apologetik in der gegenwärtigen Religionswissenschaft*. „Gregorianum” 53:1972 s. 153-164).

Prof. dr hab. Józef Kulisz SI zwrócił uwagę na to, że dotąd brak wnikliwej analizy rozejścia się chrześcijaństwa i kultury europejskiej w okresie oświecenia. Podniósł też problem jak współczesnemu człowiekowi pokazać istotę chrześcijaństwa. Bp Prof. dr hab. Tadeusz Pikus podzielił się niepokojem wyphywającym od katechetów, że nie dysponują wystarczającymi materiałami, na podstawie których mogliby bronić chrześcijaństwa przed konkretnymi zarzutami.

Ks. Prof. Seweryniak ustosunkował się do wypowiedzi dyskutantów i odpowiedział na postawione przez nich pytania. Tytułem podsumowania stwierdził, że teologia fundamentalna wyrasta na jedną z najbardziej potrzebnych dziś dyscyplin teologicznych, zatem nie można dopuścić do jej redukcji w *ratio studiorum*. Potrzebą chwili jest nie tylko szkolna i akademicka teologia fundamentalna, lecz przede wszystkim apologia chrześcijaństwa, czyli żywe reagowanie na pytania i zarzuty stawiane pod adresem chrześcijaństwa i Kościoła. Apologetyka, będąc obiektywnym

porównywaniem wartości różnych argumentów, także jest ważna, jednakże „sercem” teologii fundamentalnej jest sposób odpowiedzi na pytanie: dlaczego w sytuacji wyboru między krzyżem a kwiatem lotosu chrześcijanin wybiera krzyż.

Po 20-minutowej przerwie kontynuowano dyskusję, w czasie której głos ponownie zabrał Ks. Prof. Kamykowski, zwracając uwagę na to, że teologia religii powinna dopełniać wykład teologii fundamentalnej o istotny element – autentyczną katolicką teorię o religiach pozachrześcijańskich, skorelowaną z samoświadomością ich wyznawców, a tego elementu nadal brakuje. Dr Piotr Sikora zgłosił swe wątpliwości co do alternatywy postawionej przez Ks. Prof. Seweryniaka: krzyż albo kwiat lotosu? Czy rzeczywiście jest to alternatywa? Czy chrześcijanin nie może przyjąć, że krzyż wpisany jest w kwiat lotosu? Podobnego zdania był dr Edward Janikowski TChr. Ks. Prof. Rusecki, podsumowując dyskusję, zaproponował, by następny zjazd poświęcić problemowi relacji między religiologią a teologią fundamentalną, gdyż często przewijał się on w trakcie obrad. Zgodził się on z propozycją Ks. Prof. Seweryniaka, że religiologia powinna być zwieńczeniem teologii fundamentalnej, skorelowanym z uzasadnieniem wiarygodności Objawienia chrześcijańskiego.

4. Po zamknięciu dyskusji Ks. Prof. Rusecki poprosił reprezentantów wszystkich ośrodków o dokonanie prezentacji struktury, problematyki badawczej i najważniejszych osiągnięć. Prezentacji tej dokonali: Prof. Andrzej A. Napiórkowski OSPPE (PAT Kraków), Ks. Prof. Tadeusz Dola (UO), Ks. Prof. Andrzej Nowicki (PWT Wrocław), Ks. Prof. Jerzy Cuda (WT UŚ), dr Edward Janikowski TChr (UAM Poznań), Ks. dr Ryszard Tomczak (Uniwersytet Szczeciński), Ks. Prof. Jan Perszon (UMK Toruń) i Ks. Prof. Rusecki (ITF KUL).

Po zakończeniu prezentacji Ks. Prof. Rusecki poprosił Ks. dra Manfreda Deselaersa o zapoznanie zebranych z działalnością Centrum Modlitwy i Dialogu w Oświęcimiu.

5. Następnie przewodniczący obradom Ks. Prof. Rusecki poprosił Ks. dra Krzysztofa Kauchę o omówienie aktualnego stanu starań o rejestrację Stowarzyszenia Teologów Fundamentalnych w Polsce, która to inicjatywa została przedyskutowana i prze głosowana na poprzednim posiedzeniu Ogólnopolskiej Sekcji Teologii Fundamentalnej (23-24 września 2003 r. w Katowicach)²

6. Po wyczerpaniu tego punktu obrad przewodniczący zainicjował dyskusję na temat miejsca i tematyki następnego spotkania sekcji. Przypomniawszy wcześniejszą propozycję, że jako temat można obrać problematykę relacji między religiologią a teologią fundamentalną, co spotkało się z aprobatą zebranych. Zaproponował też, by powrócić do tradycji organizowania zjazdów w pierwszym tygodniu po Wielkanocy.

Na zakończenie Ks. Prof. Rusecki podziękował obecnym za przybycie na kongres i zebranie Ogólnopolskiej Sekcji Teologów Fundamentalnych.

Ks. Krzysztof Kaucha
Katedra Eklezjologii Fundamentalnej ITF KUL